

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

8 päivänä joulukuuta 2011 *

Asiassa C-389/10 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklan nojalla 28.7.2010 tehdystä valituksesta,

KME Germany AG, aiemmin KM Europa Metal AG, kotipaikka Osnabrück (Saksa),

KME France SAS, aiemmin Tréfinmétaux SA, kotipaikka Courbevoie (Ranska), ja

KME Italy SpA, aiemmin Europa Metalli SpA, kotipaikka Firenze (Italia),

edustajinaan avvocato M. Siragusa, avocat A. Winckler, avvocato G. C. Rizza, advokat T. Graf ja avvocato M. Piergiovanni,

valittajina,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

ja jossa vastapuolena on

Euroopan komissio, asiamiehinään E. Gippini Fournier ja S. Noë, avustajanaan solicitor C. Thomas, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.N. Cunha Rodrigues sekä tuomarit U. Löhmus, A. Rosas (esittelevä tuomari), A. Ó Caoimh ja A. Arabadjiev,

julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.5.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 KME Germany AG, aiemmin KM Europa Metal AG (jäljempänä KME Germany), KME France SAS, aiemmin Tréfinétaux SA (jäljempänä KME France) ja KME Italy SpA, aiemmin Europa Metalli SpA (jäljempänä KME Italy; yhteisesti KME-konserni), vaativat valituksellaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-25/05, KME Germany ym. vastaan komissio, 19.5.2010 antaman tuomion (jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla kyseinen tuomioistuin hylkäsi kanteen, jolla vaadittiin valittajille EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (asia COMP/E-1/38.069 – Kupariset vesi- ja viemäriputket) 3.9.2004 tehdyn komission päätöksen K(2004) 2826 (jäljempänä riidanalainen päätös) 2 artiklan g, h ja i alakohdassa määrättyjen sakkojen määrän alentamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 2 6.2.1962 annetun neuvoston [EY 81] ja [EY 82] artiklan ensimmäisen täytäntöönpanoasetuksen N:o 17 (EYVL 1962, 13, s. 204) 15 artiklan 2 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, joka on vähintään 1 000 ja enintään 1 000 000 laskentayksikköä taikka tätä suurempi

mutta enintään 10 prosenttia kunkin rikkomukseen osallisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

- a) rikkovat [EY 81] artiklan 1 kohtaa tai [EY 82] artiklaa; taikka
- b) rikkovat jotakin 8 artiklan 1 kohdan nojalla määrättyä velvoitetta.

Sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon rikkomuksen vakavuuden lisäksi sen kesto.”

- 3 Asetus N:o 17 kumottiin ja korvattiin perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1), jota sovelletaan 1.5.2004 lähtien.
- 4 Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta

- a) rikkovat perustamissopimuksen 81 artiklan tai 82 artiklan määräyksiä; –

--

Kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen tai yritysten yhteenliittymän osalta sakko on enintään kymmenen prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta.

– –

3. Sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon sekä rikkomisen vakavuus että sen kesto.”

5 Saman asetuksen 31 artiklassa säädetään seuraavaa:

”[Unionin] tuomioistuimella on täysi harkintavalta tutkiessaan valitukset päätöksistä, joilla komissio on määrännyt sakon tai uhkasakon. Se voi poistaa sakon tai uhkasakon taikka alentaa tai korottaa sitä.”

6 Komission tiedonannon, jonka otsikkona on ”Suuntaviivat asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa” (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat) ja jota sovellettiin riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä, johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

”Näissä suuntaviivoissa esitettyjen periaatteiden tarkoituksena on varmistaa komission päätösten avoimuus ja objektiivisuus suhteessa yrityksiin kuin myös [unionin] tuomioistuimeen; samalla vahvistetaan lainsäätäjän komissiolle jättämä liikkumavara harkintavallalle, jonka perusteella komissio voi määrätä sakoksi enintään 10 prosenttia yrityksen kokonaisliikevaihdosta. Tätä liikkumavaraa on kuitenkin sovellettava yhtenäisen ja syrjimättömän politiikan linjan mukaisesti, joka vastaa kilpailusääntöjen rikkomisen estämiselle asetettuja tavoitteita.

Sakon uusi laskutapa perustuu tästedes jäljempänä esitettyyn kaavaan, joka pohjautuu perusmäärään, jota korotetaan raskauttavien olosuhteiden perusteella ja alennetaan lieventävien olosuhteiden perusteella.”

- 7 Suuntaviivojen 1 kohdan mukaan ”perusmäärä määritetään rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella. Ne ovat ainoat asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdassa vahvistetut perusteet”.

- 8 Suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan mukaan rikkomisen vakavuutta koskevan kriteerin mukaisessa arvioinnissa on otettava huomioon rikkomisen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa, ja asian kannalta merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden laajuus. Rikkomiset jaetaan kolmeen luokkaan: vakavaa vähäisempiin, vakaviin ja erittäin vakaviin rikkomisiin.

- 9 Suuntaviivojen mukaan erittäin vakavia rikkomisia ovat muun muassa niin sanotut hintakartellit tai markkinoiden jakaminen horisontaalisin rajoituksin. Mahdollinen sakon perusmäärä on ”yli 20 miljoonaa [euroa]”. Suuntaviivoissa ilmaistaan tarve vaihdella tätä sakon perusmäärää, jotta voidaan ottaa huomioon rikkomisen laatu, rikkomiseen syylistyneiden todellinen taloudellinen kapasiteetti aiheuttaa vahinkoa muille talouden toimijoille ja erityisesti kuluttajille, sakon varoitettava vaikutus sekä yritysten oikeudellinen ja taloudellinen tieto ja infrastruktuurit, jotka antavat niille mahdollisuuden arvioida paremmin toimintaansa mahdollisesti liittyviä rikkomisia. Suuntaviivoissa todetaan lisäksi, että jos rikkomiseen syylistyy useita yrityksiä, voi olla tarpeen ottaa huomioon rikkomisten tapauskohtainen painoarvo ja siten kunkin yrityksen rikkomisen todellinen vaikutus kilpailuun erityisesti, kun samanlaisiin rikkomisiin syylistyneet yritykset ovat huomattavan erikokoisia.

- 10 Rikkomisen keston perusteella suuntaviivoissa erotetaan toisistaan yleensä alle vuoden kestävä lyhytaikainen rikkominen, yleensä yhdestä viiteen vuotta kestävä keskipitkän ajan kestävä rikkominen ja pitkäaikainen rikkominen, jonka kesto on yleensä yli viisi vuotta. Suuntaviivojen mukaan viimeksi mainituille rikkomisille voidaan vahvistaa 10 prosentin lisämäärä kutakin vuotta kohden rikkomisen vakavuuden perusteella määrätystä määrästä. Lisäksi suuntaviivoissa säädetään pitkäaikaisia rikkomisia koskevasta tiukennetusta sakon määrän korottamisesta, jotta kilpailusääntöjen rikkojia rangaistaisiin tehokkaasti sellaisista rajoituksista, jotka ovat aiheuttaneet jatkuvia haitallisia vaikutuksia kuluttajille, ja jotta niitä kannustettaisiin ilmoittamaan rikkomisesta tai toimimaan yhteistyössä komission kanssa.
- 11 Suuntaviivojen 2 kohdan mukaan sakon perusmäärää voidaan korottaa raskauttavien olosuhteiden perusteella, kuten esimerkiksi sillä perusteella, että sama yritys tai samat yritykset syyllistyvät uudelleen samanlaatuiseen rikkomiseen. Suuntaviivojen 3 kohdan mukaan sakon perusmäärää voidaan alentaa lieventävien olosuhteiden perusteella, kuten esimerkiksi sillä perusteella, että yritys on passiivinen tai se on ainoastaan seurailijan asemassa rikkomisen toteuttamisessa tai on jättänyt käytännössä soveltamatta kilpailusääntöjen vastaisia sopimuksia tai menettelytapoja taikka on tehnyt todellista yhteistyötä menettelyissä, jotka koskevat sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 1996, C 207, s. 4; jäljempänä yhteistyötiedonanto) soveltamisalaan kuulumattomia tapauksia.
- 12 Suuntaviivat korvattiin 1.9.2006 alkaen suuntaviivoilla asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta (EUVL 2006, C 210, s. 2).
- 13 Yhteistyötiedonannossa määritellään ne edellytykset, joilla komission kanssa tämän suorittamissa kartelleja koskevissa tutkimuksissa yhteistyössä olleet yritykset voidaan vapauttaa sakoista tai niille määrättyjä sakkoja voidaan lieventää. Yhteistyötiedonannon B kohdan mukaan muun muassa sellaisen yrityksen, joka ilmoittaa komissiolle kartellista, ennen kuin komissio on päättänyt aloittaa tutkimuksen tilanteessa, jossa komissiolla ei jo ole riittäviä todisteita ilmoitetun kartellin olemassaolon

todistamiseksi, tai joka ensimmäisenä esittää ratkaisevaa näyttöä kartellin olemassaolosta, sakon määrää alennetaan vähintään 75 prosentilla tai sakko voidaan jättää kokonaan määräämättä. Yhteistyötiedonannon D kohdan mukaan yritykselle voidaan myöntää 10–50 prosentin alennus sakkojen määrään muun muassa silloin, jos se toimittaa komissiolle ennen vastalauseiden tiedoksi antamista tietoja, asiakirjoja tai muita todisteita, jotka auttavat rikkomisen todistamisessa.

- 14 Yhteistyötiedonanto korvattiin 14.2.2002 alkaen komission tiedonannolla sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskeissa asioissa (EYVL 2002, C 45, s. 3). Komissio sovelsi kuitenkin nyt käsiteltävässä asiassa yhteistyötiedonantoa, koska asianomaiset yritykset ottivat komission kanssa yhteistyötä tehdessään huomioon mainitun yhteistyötiedonannon.

Asian tausta

- 15 Valittajat osallistuivat muiden kuparista ja kupariseoksista valmistettujen puolivalmiiden tuotteiden valmistajayritysten kanssa kartelliin, joka koski hinnoista sopimista, markkinoiden jakamista ja luottamuksellisten tietojen vaihtamista kuparisten vesi- ja viemäriputkien markkinoilla.
- 16 Tarkastuksensa ja tutkimuksensa suoritettuaan komissio teki 3.9.2004 riidanalaisen päätöksen, jonka tiivistelmä julkaistiin 13.7.2006 Euroopan unionin virallisessa lehdessä (EUVL L 192, s. 21).

- 17 Kyseisen kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioimisessa komissio otti huomioon rikkomisen laadun, sen todellisen vaikutuksen markkinoihin, asian kannalta merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden laajuuden ja näiden markkinoiden koon. Komissio totesi, että käsiteltävänä olevassa asiassa tarkoitettujen käytäntöjen kaltaiset markkinoiden jakaminen ja hintojen vahvistaminen muodostivat jo luonteensa puolesta erittäin vakavan kilpailusääntöjen rikkomisen, ja katsoi, että maantieteelliset markkinat, joihin kartellin vaikutukset kohdistuivat, vastasivat Euroopan talousaluetta (ETA). Komissio otti huomioon myös sen, että kupariset vesi- ja viemäriputket olivat erittäin tärkeä teollisuudenala. Todellisesta vaikutuksesta markkinoihin komissio totesi, että oli olemassa riittävää näyttöä siitä, että kartellilla on kaiken kaikkiaan ollut vaikutusta kyseessä olevilla markkinoilla. Komissio päätteli tämän perusteella, että kyseiset yritykset olivat syyllistyneet erittäin vakavaan kilpailusääntöjen rikkomukseen.
- 18 Komissio yksilöi riidanalaisessa päätöksessä neljä ryhmää, joiden se katsoi kuvastavan yritysten suhteellista merkitystä kyseessä olevassa kilpailusääntöjen rikkomisessa. KME-konsernin katsottiin olevan kyseisten markkinoiden suurin toimija, ja se luokiteltiin ensimmäiseen ryhmään.
- 19 Markkinaosuudet määritettiin sen liikevaihdon perusteella, jonka kukin kilpailusääntöjen rikkoja sai kuparisten vesi- ja viemäriputkien myynnistä yhdistetyillä yksinkertaisten kuparisten vesi- ja viemäriputkien ja muovitettujen kuparisten vesi- ja viemäriputkien markkinoilla. Komissio vahvisti täten KME-konsernin sakon laskentapohjaksi 70 miljoonaa euroa.
- 20 Kun otetaan huomioon se, että kesäkuuhun 1995 saakka KME France ja KME Italy muodostivat yhdessä yrityksen, joka oli erillinen KME Germanystä, KME-konsernille vahvistettu 70 miljoonan euron määräinen sakon kokonaislaskentapohja jakautui siten, että KME-konsernin sakon laskentapohja oli 35 miljoonaa euroa, KME Germanyn sakon laskentapohja 17,5 miljoonaa euroa ja KME Italian ja KME Francen sakon laskentapohja yhteisvastuullisesti 17,5 miljoonaa euroa.

- 21 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että komissio korotti sakkojen laskentapohjia 10 prosenttiyksiköllä kultakin kokonaiselta rikkomisvuodelta ja 5 prosenttiyksiköllä kultakin kuuden kuukauden pituiselta tai sitä pidemmältä mutta alle vuoden pituiselta lisäajanjaksolta. Riidanalaisessa päätöksessä todettiin, että
- koska KME-konserni osallistui kartelliin viiden vuoden ja seitsemän kuukauden ajan, sen sakon laskentapohjaa, jonka määrä oli 35 miljoonaa euroa, oli korotettava 55 prosentilla
 - koska KME Germany osallistui kartelliin seitsemän vuoden ja kahden kuukauden ajan, sen sakon laskentapohjaa, jonka määrä oli 17,5 miljoonaa euroa, oli korotettava 70 prosentilla, ja
 - koska KME France ja KME Italy osallistuivat kartelliin viiden vuoden ja kymmenen kuukauden ajan, niiden sakon laskentapohjaa, jonka määrä oli 17,5 miljoonaa euroa, oli korotettava 55 prosentilla.
- 22 Kuten riidanalaisen päätöksen 719 perustelukappaleesta käy ilmi, valittajille määrättyjen sakkojen perusmäärät ovat rikkomiseen osallistumisen keston perusteella laskettujen korotusten jälkeen seuraavat:
- KME-konserni: 54,25 miljoonaa euroa
 - KME Germany: 29,75 miljoonaa euroa ja
 - KME France ja KME Italy: (yhteisvastuullisesti) 27,13 miljoonaa euroa.

- 23 Kuten riidanalaisen päätöksen 758 ja 759 perustelukappaleesta käy ilmi, komissio otti lieventävinä olosuhteina huomioon sen, että KME-konserni ja Outokumpu Oyj:n ja Outokumpu Copper Products Oy:n muodostama Outokumpu-konserni (jäljempänä Outokumpu-konserni) toimittivat yhteistyönsä puitteissa tietoja, jotka eivät kuulu yhteistyötiedonannon soveltamisalaan. Tämän vuoksi komissio alensi Outokumpu-konsernille määrätyn sakon perusmäärää 40,17 miljoonalla eurolla, joka vastaa sakkoa, joka sille olisi määrätty syyskuusta 1989 heinäkuuhun 1997 ulottuvan rikkomisajanjakson osalta, jonka toteen näyttäminen oli mahdollista Outokumpu-konsernin komissiolle toimittamien tietojen avulla. Kuten riidanalaisen päätöksen 760 ja 761 perustelukappaleesta ilmenee, KME-konsernille määrätyn sakon perusmäärää alennettiin 7,93 miljoonalla eurolla kyseisen konsernin yhteistyön vuoksi, jonka avulla komissio saattoi näyttää toteen, että kyseinen rikkominen koski myös muovitettuja kuparisia vesi- ja viemäriputkia.
- 24 Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan mukaisesti komissio vahvisti yrityksille, joille riidanalainen päätös on osoitettu, määrättävien sakkojen määrät seuraavasti:

- KME-konserni: 32,75 miljoonaa euroa
- KME Germany: 17,96 miljoonaa euroa ja
- KME France ja KME Italy (yhteisvastuullisesti): 16,37 miljoonaa euroa.

Menettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

- 25 Valittajat vetosivat seitsemään kanneperusteeseen, jotka kaikki liittyivät niille määrätyn sakon määrän vahvistamiseen. Kanneperusteet perustuivat siihen, että kartellin todellinen vaikutus markkinoihin otettiin huomioon virheellisesti sakon laskentapohjaa määritettäessä, teollisuudenalan, jolla kartelli vaikuttaa, koon virheelliseen arviointiin, virheelliseen arviointiin KME-konsernin koosta kuparisten vesi- ja vie-märiputkien markkinoilla, sakon laskentapohjan virheelliseen korottamiseen kartellin keston perusteella, tiettyjen lieventävien olosuhteiden huomioon ottamatta jättämiseen, yhteistyötiedonannon virheelliseen soveltamiseen ja KME-konsernin heikon taloudellisen tilanteen huomioon ottamatta jättämiseen.
- 26 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kaikki nämä kanneperusteet ja siten kanteen kokonaisuudessaan.
- 27 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi myös komission vastakanteen, jolla vaadittiin sakkojen määrän korottamista.

Asianosaisten vaatimukset ja menettely unionin tuomioistuimessa

- 28 KME-konserni vaatii, että unionin tuomioistuin
- kumoaa valituksenalaisen tuomion
 - unionin tuomioistuimelle esitettyjen tosiseikkojen perusteella ja mahdollisuuksien mukaan kumoaa riidanalaisen päätöksen osittain ja alentaa KME-konsernille määrättyjen sakkojen määrää

- velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jotka aiheutuvat tästä oikeudenkäynnistä ja oikeudenkäynnistä unionin yleisessä tuomioistuimessa tai

- toissijaisesti kumoaa valituksenalaisen tuomion ja palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen.

²⁹ Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

- hylkää valituksen ja

- velvoittaa KME-konsernin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

³⁰ Unionin tuomioistuin päätti yleiskokouksessaan, että esillä oleva asia ratkaistaan ilman ratkaisuehdotusta ja että istunto asianosaisten kuulemiseksi järjestetään samana päivänä kuin samaa kartellia koskevan asian C-386/10 P, Chalkor vastaan komissio, istunto. Koska valittajat kuitenkin vetosivat osittain samankaltaisiin valitusperusteisiin kuin ne valitusperusteet, joihin asiassa C-272/09 P, KME Germany ym. vastaan komissio, jossa istunto pidettiin aiemmin, vedottiin komissiota vastaan ja jotka liittyvät ensimmäiseen sellaiseen päätökseen, jossa määrättiin seuraamuksia rinnakkaisesta kartellista kuparisten teollisuusputkien markkinoilla, asianosaisia kehoitettiin ottamaan suullisessa käsittelyssä huomioon julkisasiamies Sharpstonin mainitussa asiassa 10.2.2011 antama ratkaisuehdotus.

Valitus

- 31 KME-konserni vetoaa kuuteen valitusperusteeseen, jotka perustuvat erinäisiin oikeudellisiin virheisiin, jotka liittyvät kilpailusääntöjen rikkomisen markkinoihin kohdistuvaan vaikutukseen, liikevaihdon ja rikkomisen keston huomioon ottamiseen, suuntaviivojen virheelliseen soveltamiseen sekä oikeudenmukaisuuden periaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen sen vuoksi, että tietyt lieventävät olosuhteet jätettiin ottamatta huomioon, suuntaviivojen virheelliseen soveltamiseen ja perustelujen virheellisyyteen sekä tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden loukkaamiseen.

Ensimmäinen valitusperuste, joka perustuu erinäisiin oikeudellisiin virheisiin, jotka liittyvät rikkomisen vaikutukseen markkinoihin

Asianosaisten lausumat

- 32 Valittajat toteavat, että niiden ensimmäinen valitusperuste koskee valituksenalaisen tuomion 81–92 kohtaa. Kyseisiä tuomion kohtia edeltää yhteenveto asianosaisten lausumista ja unionin yleisen tuomioistuimen kannanotto siihen, voidaanko tietyt väitteet ja kaksi uutta talouskatsausta, jotka valittajat olivat esittäneet sen osoittamiseksi, ettei rikkomisella ollut todellista vaikutusta markkinoihin, ottaa tutkittavaksi; unionin yleinen tuomioistuin toteaa tästä valituksenalaisen tuomion 77 kohdassa, että mainitut väitteet ja talouskatsaukset on otettava tutkittavaksi.

33 Valituksenalaisen tuomion 81–92 kohdassa todetaan seuraavaa:

”81 Vastaavasti rikkomisen vakavuuden arvioinnista on myös todettava, että vaikei komissio olisi näyttänyt toteen, että kartellilla oli todellinen vaikutus markkinoihin, ei tällä olisi ollut merkitystä rikkomisen luokitteluun ’erittäin vakavaksi’ ja siten sakon määrään.

82 Tässä yhteydessä on todettava, että järjestelmästä, joka koskee seuraamusten määräämistä kilpailusääntöjen rikkomisen perusteella – sellaisena kuin kyseinen järjestelmä on toteutettu asetuksella N:o 17 ja asetuksella N:o 1/2003 ja sellaisena kuin sitä on oikeuskäytännössä tulkittu – ilmenee, että kartellien kaltaisten yhteistoimintajärjestelyjen perusteella on luonnostaan määrättävä ankarimmat sakot. Kartellien mahdollinen todellinen vaikutus markkinoihin, eli muun muassa se, missä määrin kilpailun rajoittaminen on johtanut korkeampaan markkinahintaan kuin siihen, jota ilman kartellia olisi sovellettu, ei ole ratkaiseva tekijä määritettäessä sakkojen suuruutta (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 100/80-103/80, *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok., s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133, 120 ja 129 kohta ja asia C-286/98 P, *Stora Kopparbergs Bergslags* v. komissio, tuomio 16.11.2000, Kok., s. I-9925, 68–77 kohta; ks. myös julkisasiamies Mischon ratkaisuehdotus asiassa C-283/98 P, *Mo och Domsjö*, tuomio 16.11.2000, Kok., s. I-9855, I-9858, ratkaisuehdotuksen 95–101 kohta).

83 Lisäksi on todettava, että suuntaviivoista ilmenee, että sopimuksia tai yhdenmu- kaistettuja menettelytapoja, joilla – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – pyritään erityisesti hintojen vahvistamiseen ja asiakkaiden jakamiseen, voidaan jo pel- kästään luonteensa perusteella pitää ’erittäin vakavina’ rikkomisina ilman, että tällaista käyttäytymistä olisi tarpeen luonnehtia jollakin erityisellä vaikutuksel- la tai maantieteellisellä laajuudella. Tätä päätelmää tukee se seikka, että vaikka niiden rikkomisten, joita lähtökohtaisesti pidetään ’vakavina’, kuvauksessa mai- nitaan nimenomaisesti vaikutus markkinoihin ja vaikutukset suureen osaan yh- teismarkkinoista, ’erittäin vakavien’ rikkomisten ohjeellisessa kuvauksessa ei sitä vastoin mainita mitään sellaista vaatimusta, että rikkomisella olisi oltava todelli- nen vaikutus markkinoihin tai sen olisi aiheutettava seurauksia jollakin erityisellä

maantieteellisellä alueella (asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio, tuomio 25.10.2005, Kok., s. II-4407, 150 kohta).

- 84 Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin huomauttaa ylimääräisenä perusteluna, että komissio osoitti oikeudellisesti riittävällä tavalla, että kartellilla on ollut todellinen vaikutus kyseisiin markkinoihin.
- 85 Tässä yhteydessä on korostettava, että valittajien oletama, jonka mukaan komissio on tilanteessa, jossa se päättää tukeutua kartellin todelliseen vaikutukseen vahvistaessaan sakon määrää, velvollinen osoittamaan tieteellisesti toteen markkinoihin kohdistuvan huomattavan taloudellisen vaikutuksen olemassaolon ja kyseisen vaikutuksen ja rikkomisen välisen tosiasiallisen syy-yhteyden olemassaolon, on hylätty oikeuskäytännössä.
- 86 Unionin yleinen tuomioistuin on nimittäin useaan otteeseen todennut, että kartellin todellinen vaikutus markkinoihin on katsottava riittävästi toteen näytetyksi, jos komissio kykenee esittämään konkreettisia ja uskottavia aihetodisteita, jotka osoittavat kohtuullisen todennäköisesti, että kartelli on vaikuttanut markkinoihin ([asia T-242/01,] Scandinavian Airlines System v. komissio, [tuomio 18.7.2005, Kok., s. II-2917,] 122 kohta; asia T-59/02, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-3627, 159–161 kohta; asia T-43/02, Jungbunzlauer v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-3435, 153–155 kohta; asia T-329/01, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-3255, 176–178 kohta ja asia T-322/01, Roquette Frères v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-3137, 73–75 kohta).
- 87 Tältä osin on muistutettava, että tosiseikat, joihin komissio pääasiallisesti tukeutui todetessaan, että kartellilla oli todellinen vaikutus markkinoihin, olivat myyntimääriä ja hintatasoja koskevien tietojen vaihtamista koskevan järjestelmän käyttöönotto, sellaisten kartellikokouksissa laadittujen asiakirjojen olemassaolo, joissa todetaan hintojen nousseen kartellin tiettyinä ajanjaksoina, ja se, että

kartelli oli mahdollistanut kyseisten yritysten hintatavoitteiden saavuttamisen, kartellin jäsenten huomattava yhteenlaskettu markkinaosuus sekä se, että kunkin kartelliin osallistuneen yrityksen markkinaosuus säilyi suhteellisen vakaana koko rikkomisen keston ajan – –.

88 Kantajat väittävät, että kartellin toteuttaminen oli vähäistä eikä muilla komission esittämällä seikoilla voida osoittaa, että kyseisellä kilpailusääntöjen rikkomisella olisi ollut todellista vaikutusta markkinoihin.

89 Oikeuskäytännöstä ilmenee, että komissiolla on oikeus ottaa edellä 87 kohdassa mainitut seikat huomioon päätyäkseen siihen toteamukseen, että rikkomisella on ollut todellinen vaikutus markkinoihin (ks. vastaavasti [em.] asia Jungbunzlauer v. komissio, tuomion 159 kohta ja [em.] asia Roquette Frères v. komissio, tuomion 78 kohta, [em.] asia T-59/02, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomion 165 kohta; [em.] asia T-329/01, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomion 181 kohta ja yhdistetyt asiat T-259/02-T-264/02 ja T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich ym. v. komissio, tuomio 14.12.2006, Kok., s. II-5169, 285–287 kohta).

90 Komissiota ei myöskään voida arvostella siitä, että se totesi riidanalaisessa päätöksessä, ettei se voi alustavan kertomuksen perusteella kumota päätelmiänsä, jotka koskevat kartellin todellista vaikutusta markkinoihin. Alustava kertomus koskee nimittäin ainoastaan kantajia koskevia numeerisia tietoja. Oikeuskäytännöstä käy ilmi, että arvioitaessa kartellin vaikutusta markkinoihin ei näet merkitystä ole sillä tosiasiallisella menettelyllä, jonka yritys väittää omaksuneensa, vaan huomioon on otettava vain rikkomisen kokonaisuuden vaikutukset (asia C-49/92 P, komissio v. Anic Participazioni, tuomio 8.7.1999, Kok., s. I-4125, 150 ja 152 kohta; asia T-7/89, Hercules Chemicals v. komissio, tuomio 17.12.1991, Kok., s. II-1711, 342 kohta ja asia T-224/00, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomio 9.7.2003, Kok., s. II-2597, 167 kohta).

91 Kun otetaan huomioon kaikki edellä esitetty, käsiteltävänä oleva kanneperuste on täten hylättävä perusteettomana.

92 Unionin yleinen tuomioistuin katsoo lisäksi täyden harkintavaltansa perusteella ja edellä esitettyjen näkökohtien valossa, ettei ole aiheellista saattaa kyseenalaiseksi komission rikkomisen vakavuuden perusteella riidanalaisen päätöksen 693 perustelukappaleessa määrittämää sakon laskentapohjaa.”

34 Valittajat väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin perusteli valituksenalaisen tuomion epäjohtonmukaisesti ja epäasianmukaisesti sekä teki oikeudellisen virheen katsoessaan, että komissiolla oli oikeus valittajille määrätyn sakon laskentapohjan määrittämiseksi rikkomisen vakavuuden perusteella ottaa huomioon kartellin vaikutus kyseisiin markkinoihin ilman, että sen oli osoitettava, että sopimuksilla oli tosiasiallisesti tällainen vaikutus, ja joka tapauksessa päätellessään tällaisen vaikutuksen olemassaolon pelkkien tähän suuntaan viittaavien seikkojen perusteella. Lisäksi valittajat katsovat, että unionin yleinen tuomioistuin otti tosiseikat ja KME-konsernin sille esittämät taloudelliset todisteet huomioon selvästi vääristyneellä tavalla, kun se totesi komission osoittaneen oikeudellisesti riittävällä tavalla, että sopimukset vaikuttivat markkinoihin.

35 Komissio väittää ensinnäkin, että ensimmäinen valitusperuste on tehoton. Se katsoo, ettei tässä valitusperusteessa näet oteta huomioon sitä, että unionin yleinen tuomioistuin käytti valituksenalaisen tuomion 92 kohdassa täyttää harkintavaltaansa KME-konsernille riidanalaisen päätöksen 693 perustelukappaleessa rikkomisen vakavuuden perusteella määritetyn sakon laskentapohjan vahvistamiseksi.

36 Komissio katsoo toiseksi, että unionin yleisen tuomioistuimen kanta oli perusteltu siltä osin kuin se totesi, että toteamukset, jotka koskivat rikkomisen vaikutusta markkinoihin, eivät olleet ratkaisevia, ja että joka tapauksessa unionin yleinen tuomioistuin sovelsi tätä vaikutusta arvioidessaan asianmukaisia oikeudellisia arviointiperusteita. Komissio toteaa lopuksi, ettei ensimmäistä valitusperustetta voida ottaa tutkittavaksi, koska se koskee tosiseikkojen ja todistusaineiston arviointia, ja että unionin yleinen tuomioistuin perusteli toteamuksensa asianmukaisesti muun muassa valituksenalaisen tuomion 90 kohdassa, jossa se korosti sitä, että huomioon on

otettava vain rikkomisen kokonaisuuden vaikutukset, mikä selittää sen, ettei kyseinen tuomioistuin ottanut huomioon valittajien toimittamia ja valittajiin itseensä liittyviä talouskatsauksia.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 37 Valittajat eivät saata kyseenalaisiksi niitä unionin yleisen tuomioistuimen toteamuksia, jotka liittyvät rikkomisen luokittelemiseen suuntaviivoissa tarkoitetuksi erittäin vakavaksi rikkomiseksi, vaan kyseisen tuomioistuimen ne toteamukset, jotka koskevat kartellin todellista markkinoihin kohdistuvaa vaikutusta, joka on sakon perusmäärän määrittämistä varten huomioon otettu seikka.
- 38 Suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan mukaan rikkomisen vakavuutta koskevan kriteerin mukaisessa arvioinnissa on otettava huomioon rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin ainoastaan, jos se on mitattavissa.
- 39 Kartellin markkinoihin kohdistuvan todellisen vaikutuksen määrittäminen edellyttää kartellista johtuvan markkinatilanteen vertaamista siihen markkinatilanteeseen, joka syntyisi vapaan kilpailun seurauksena. Kun otetaan huomioon niiden tekijöiden suuri määrä, jotka voivat vaikuttaa markkinoihin, tällainen vertailu edellyttää väistämättä turvautumista olettimiin.
- 40 Riidanalaisen päätöksen 629 perustelukappaleessa komissio korosti, ettei ole mahdollista määrittää varmasti tapaa, jolla hinnat olisivat rikkomisen keston aikana kehittyneet siinä tapauksessa, ettei kartellia olisi ollut. Komissio hylkäsi ensin valittajien esittämät väitteet ja esitti sitten seikat, joiden perusteella se saman päätöksen 673 perustelukappaleessa totesi, että kilpailua rajoittavalla järjestelmällä on kaiken

kaikkiaan ollut vaikutusta markkinoihin, vaikkei tätä vaikutusta voitukaan tarkasti määrittää.

- 41 Riidanalaisesta päätöksestä käy siis ilmi, että komissio katsoi, ettei nyt käsiteltävässä asiassa ollut mahdollista ottaa sakon laskennassa huomioon tätä valinnaista tekijää, eli kilpailusääntöjen rikkomisen todellista vaikutusta markkinoihin, koska tämä vaikutus ei ollut mitattavissa. Valituksenalaisessa tuomiossa ei saateta kyseenalaiseksi tätä päätelmää.
- 42 Unionin yleinen tuomioistuin muistutti valituksenalaisen tuomion 86 ja 89 kohdassa oikeuskäytännöstä, joka koskee niitä vaatimuksia, jotka liittyvät kartellin todellisen markkinoihin kohdistuvan vaikutuksen osoittamiseen. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin varmisti valituksenalaisen tuomion 87 ja 90 kohdassa, että komissio oli osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että kartellilla oli todellinen vaikutus kyseisiin markkinoihin. Kuten kyseisen tuomion 84 kohdasta ilmenee, tuomioistuin tutki tämän seikan kuitenkin ylimääräisenä kysymyksensä muistutettuaan ensin saman tuomion 82 kohdassa aivan oikein, ettei kartellien todellinen vaikutus markkinoihin ole ratkaiseva arviointiperuste sakkojen suuruuden määrittämiseksi. Tästä seuraa, että valitusperuste, joka koskee tätä osaa unionin yleisen tuomioistuimen päättelystä, on tehoton.
- 43 Joka tapauksessa unionin yleinen tuomioistuin vastasi päättelyllään, joka koskee kilpailusääntöjen rikkomisen todellisen markkinoihin kohdistuvan vaikutuksen osoittamista, siihen valittajien esittämään väitteeseen, joka on kuvattu yhteenvedonmaisesti valituksenalaisen tuomion 58–62 kohdassa ja jonka mukaan komissio ei ollut riidanalaisessa päätöksessä osoittanut tällaisen vaikutuksen olemassaoloa. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että olemassa oli seikkoja, joiden perusteella voitiin todeta markkinoihin kohdistunut todellinen vaikutus, muttei saattanut kyseenalaiseksi sitä, ettei vaikutusta voida mitata tarkasti.
- 44 Unionin yleinen tuomioistuin ei siten toiminut ristiriitaisesti, kun se yhtäältä muistutti periaatteesta, jonka mukaan rikkomisen todellista markkinoihin kohdistuvaa vaikutusta koskeva peruste ei ole ratkaiseva arviointiperuste sakkojen suuruuden määrittämiseksi, ja kun se toisaalta tutki, onko tällaisen vaikutuksen olemassaolo osoitettu.

- 45 Valittajat ovat näin ollen väärässä päätellessään ensimmäisen valitusperusteen sanamuodosta ilmenevin tavoin, että unionin yleisen tuomioistuimen harjoittama valvonta merkitsee sitä, että rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin olisi otettava huomioon valittajille määrätyn sakon laskentapohjan määrittämiseksi. Tämä väite perustuu virheelliselle olettamalle.
- 46 Arvostelusta, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin otti valittajien sille esittämät taloudelliset todisteet huomioon vääristyneellä tavalla, ei ole väitetty, että unionin yleinen tuomioistuin olisi tulkinnut talouskatsauksia selvästi vastoin niiden sanamuotoa (ks. vastaavasti asia C-260/09 P, Activision Blizzard Germany v. komissio, tuomio 10.2.2011, Kok., s. I-419, 57 kohta), vaan pikemminkin, että se teki arviointivirheen näiden talouskatsausten sisällön osalta. Valittajat eivät missään tapauksessa ole yksilöineet täsmällisesti niitä mainittujen talouskatsausten kohtia, joiden selkeän ja täsmällisen merkityksen unionin yleinen tuomioistuin olisi jättänyt ottamatta huomioon. Tästä seuraa, että tämä väite on jätettävä tutkimatta.
- 47 Näistä seikoista seuraa, että ensimmäinen valitusperuste on hylättävä.

Toinen valitusperuste, joka perustuu erinäisiin liikevaihdon huomioon ottamiseen liittyviin oikeudellisiin virheisiin

Asianosaisten lausumat

- 48 Toinen valitusperuste koskee lähinnä valituksenalaisen tuomion 97–101 kohtaa, joissa todetaan seuraavaa:

”97 Aluksi on todettava, ettei ole olemassa mitään pätevää syytä, joka edellyttäisi sitä, että merkityksellisten markkinoiden liikevaihto laskettaisiin siten, että tietyt

tuotantokustannukset jätetään ottamatta huomioon. Kuten komissio perustellusti totesi, kaikilla teollisuuden aloilla on sellaisia lopputuotteeseen erottamattomasti liittyviä kustannuksia, joihin valmistaja ei voi vaikuttaa mutta jotka kuitenkin merkitsevät olennaista valmistajan toimintaan vaikuttavaa tekijää ja joita ei näin ollen voida jättää ottamatta huomioon vahvistettaessa sakon laskentapohjaa (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomio 15.3.2000, Kok., s. II-491, 5030 ja 5031 kohta). Se, että kuparin hinta muodostaa huomattavan osan vesi- ja viemäriputkien loppuhinnasta tai että hinnanvaihteluihin liittyvä riski on kuparin kohdalla huomattavasti suurempi kuin muiden raaka-aineiden kohdalla, ei horjuta tätä päätelmää.

- 98 On todettava, ettei niillä valittajien väitteillä, joilla pyritään osoittamaan, että sen sijaan, että tukeuduttaisiin kyseisten markkinoiden liikevaihtoa koskevaan perusteeseen, olisi sakkojen ehkäisevä päämäärä ja yhdenvertaisen kohtelun periaate huomioon ottaen tarkoituksenmukaisempaa vahvistaa sakkojen määrää asianomaisen alan tuottavuuden tai siihen liittyvän lisäarvon perusteella, ole merkitystä.
- 99 Tältä osin on ensinnäkin todettava, että koska rikkomisen vakavuus määritetään tukeutumalla moniin tekijöihin, joiden osalta komissiolla on harkintavaltaa (yhdistetyt asiat T-101/05 ja T-111/05, BASF v. komissio, tuomio 12.12.2007, Kok., s. II-4949, 65 kohta), ja koska pakollisesti huomioon otettavista arviointiperusteista ei ole vahvistettu sitovaa tai tyhjentävää luetteloa (asia C-407/04 P, Dalmine v. komissio, tuomio 25.1.2007, Kok., s. I-829, 129 kohta), on komission eikä tuomioistuimen asiana valita harkintavaltaansa käyttäen yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta ja asetuksesta N:o 17 sekä asetuksesta N:o 1/2003 seuraavien rajojen mukaisesti ne tekijät ja numeeriset tiedot, jotka komissio ottaa huomioon pannessaan täytäntöön politiikkaa, jolla varmistetaan EY 81 artiklassa määrättyjen kieltojen noudattaminen.

- 100 Seuraavaksi on todettava, että on kiistatonta, että tietyn yrityksen tai tiettyjen markkinoiden liikevaihto on rikkomisen vakavuuden arviointiperusteena väistämättä väljä ja epätäydellinen. Kyseisen perusteen avulla ei ole mahdollista erottaa sellaisia aloja, joilla syntyy runsaasti lisäarvoa, sellaisista aloista, joilla syntyy niukasti lisäarvoa, eikä kannattavia yrityksiä vähemmän kannattavista yrityksistä. On kuitenkin todettava, että huolimatta liikevaihdon likimääräisestä luonteesta niin lainsäätäjä kuin komissio ja unionin tuomioistuinkin pitävät sitä nykyään kilpailuoikeuden osalta asianmukaisena perusteena arvioitaessa asianomaisten yritysten kokoa ja taloudellista voimaa (ks. mm. [em.] yhdistetyt asiat *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomion 121 kohta; asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohta ja yrityskeskittymien valvonnasta 20.1.2004 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 139/2004 (EUVL L 24, s. 1) johdanto-osan kymmenes perustelukappale sekä 14 ja 15 artikla).
- 101 Edellä esitetystä seuraa, että on todettava, että komissio otti perustellusti huomioon kuparin hinnan kyseisen alan kokoa määrittäessään.”

49 Valittajien mukaan unionin yleinen tuomioistuin sovelsi virheellisesti unionin oikeutta ja esitti epäasianmukaiset perustelut, kun se hyväksyi sen, että arvioidessaan niiden markkinoiden kokoa, joihin rikkominen vaikutti, komissio tukeutui valittajille määrätyn sakon vakavuustekijän määrittämiseksi markkina-arvoon, johon virheellisesti sisällytettiin kartellisoiduista markkinoista erillisillä tuotantoketjun alkupään markkinoilla saadut myyntitulot siitä huolimatta, etteivät kartellin jäsenet olleet vertikaalisesti integroituneet näillä alkupään markkinoilla.

50 Valittajat katsovat, että kuparinjalostusteollisuuteen liittyy erityispiirteitä. Ne esittävät erityisesti, että ostaja päättää kuparimetallin ostoajankohdan London Metal Exchangessä ja täten määrittää sen hinnan. Vaikka putkien valmistaja veloittaa tämän hinnan ostajalta jalostusmarginaaleineen, tämän seikan huomioon ottaminen yrityksen liikevaihdon laskennassa merkitsee valittajien mukaan siitä, ettei huomioon oteta kyseisten markkinoiden todellista taloustilannetta, jolle on luonteenomaista erityisesti se, että raaka-aineen kustannukset muodostavat merkittävän osan tuotteen

kustannuksista ja kyseisen raaka-aineen hinta vaihtelee huomattavasti. Valittajien mukaan unionin yleinen tuomioistuin totesi nämä tosiseikat paikkansapitäviksi.

- 51 Valittajat väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin loukkasi suhteellisuusperiaatetta, kun se ei todennut, että komission olisi pitänyt ottaa huomioon unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytäntö ja oma ratkaisukäytäntö, joiden mukaan silloin, kun komissio määrittää sakon laskentapohjan ja/tai kun se soveltaa ylärajaa, joka on 10 prosenttia liikevaihdesta, sen on otettava huomioon kyseisten markkinoiden erityispiirteet.
- 52 Valittajat väittävät lisäksi, että koska unionin yleinen tuomioistuin ei erottanut valittajia niistä muista yrityksistä, joiden liikevaihtoon raaka-aineen hinta ei vaikuta yhtä merkittävästi kuin valittajien liikevaihtoon, se loukkasi syrjintäkiellon periaatetta, jonka mukaan erilaisia tilanteita on kohdeltava keskenään eri tavalla.
- 53 Valittajat saattavat kyseenalaiseksi myös oikeuskäytännön, johon unionin yleinen tuomioistuin tukeutui ja joka perustuu komission harkintamarginaaliin. Valittajat väittävät, ettei unionin yleinen tuomioistuin tutkinut, olivatko arvointiperusteet, joita komissio käytti kartellin vakavuuden määrittämisessä, merkityksellisiä ja asianmukaisia.
- 54 Komissio katsoo, että unionin yleinen tuomioistuin saattoi perustellusti todeta valituksenalaisen tuomion 97 kohdassa, että kaikilla teollisuuden aloilla on sellaisia lopputuotteeseen erottamattomasti liittyviä kustannuksia, joihin valmistaja ei voi vaikuttaa mutta jotka kuitenkin merkitsevät olennaista valmistajan toimintaan vaikuttavaa tekijää ja joita ei näin ollen voida jättää ottamatta huomioon vahvistettaessa sakon laskentapohjaa.

- 55 Lisäksi komissio esittää, että nyt käsiteltävä valitusperuste on jätettävä tutkimatta sikäli kuin valittajat vaativat unionin tuomioistuinta esittämään unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnista poikkeavan arvioinnin siitä, onko kuparisten vesi- ja viemäriputkien ala ainutlaatuinen vai ei.
- 56 Komission mukaan unionin yleinen tuomioistuin arvioi asiaa puolueettomasti, kun se otti huomioon liikevaihdon eikä kiistanalaisia tietoja, ja sellaisten kustannusten, ”jotka eivät ole hallittavissa”, vähentäminen olisi merkinnyt juuri kiistanalaisten tietojen huomioon ottamista. Komissio katsoo tämän päätelmän olevan suhteellisuusperiaatteen mukainen.
- 57 Komissio kiistää lopuksi valittajien väitteiden oikeellisuuden siltä osin kuin ne koskevat hintojen vahvistamista koskevaa menetelmää kyseisillä markkinoilla. Komission mukaan on väärin erottaa erilliset tuotantoketjun alkupään markkinat kartellisoiduista markkinoista. Se katsoo, että on olemassa yhdet ainoat markkinat eli kupariputkien markkinat ja että kuparin kustannukset muodostavat vain yhden ainoan kustannuserän.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 58 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi on otettava huomioon monia seikkoja, joiden luonne ja tärkeys vaihtelevat kyseessä olevan rikkomistyyppin ja kyseiselle rikkomiselle ominaisten olosuhteiden mukaan. Näitä tekijöitä voi tapauksesta riippuen olla kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olevien tavaroiden volyymi ja arvo, yrityksen koko ja taloudellinen valta ja siten myös se vaikutusvalta, jota yritys on voinut käyttää markkinoilla (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomion 120 kohta).

- 59 Vaikka unionin tuomioistuin on katsonut, että sakon määrittämiseksi on mahdollista ottaa huomioon paitsi rikkomiseen syylistyneen yrityksen kokonaisliikevaihto, joka osoittaa yrityksen kokoa ja sen taloudellista valtaa, myös se osa liikevaihdosta, joka tulee kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olevista tavaroista ja joka on näin ollen omiaan osoittamaan rikkomisen laajuutta, se on myös tunnustanut, että yrityksen kokonaisliikevaihto on ainoastaan likimääräinen ja epätäydellinen osoitus yrityksen koosta (em. yhdistetyt asiat *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomion 121 kohta; asia C-185/95 P, *Baustahlgewebe* v. komissio, tuomio 17.12.1998, Kok., s. I-8417, 139 kohta; yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ja C-213/02 P, *Dansk Rørindustri* ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok., s. I-5425, 243 kohta; asia C-397/03 P, *Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients* v. komissio, tuomio 18.5.2006, Kok., s. I-4429, 100 kohta ja asia C-510/06 P, *Archer Daniels Midland* v. komissio, tuomio 19.3.2009, Kok., s. I-1843, 74 kohta).
- 60 Unionin tuomioistuin on korostanut moneen otteeseen, ettei kummallekaan näistä liikevaihdosta pidä antaa sellaista merkitystä, joka olisi suhteeton verrattuna muihin rikkomiseen vakavuuden arvioinnissa huomioon otettaviin seikkoihin (em. yhdistetyt asiat *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomion 121 kohta; em. yhdistetyt asiat *Dansk Rørindustri* ym. v. komissio, tuomion 243 kohta; em. asia *Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients* v. komissio, tuomio 18.5.2006, 100 kohta ja em. asia *Archer Daniels Midland* v. komissio, tuomio 19.3.2009, 74 kohta).
- 61 Unionin yleinen tuomioistuin ei siten tehnyt oikeudellisia virheitä eikä se erityisesti loukannut sen paremmin suhteellisuusperiaatetta kuin syrjintäkiellon periaatetta, kun se muistutti valituksenalaisen tuomion 100 kohdassa, että vaikka liikevaihto on rikkomisen vakavuuden arviointiperusteena väljä ja epätäydellinen, se on asianmukainen peruste arvioitaessa asianomaisten yritysten kokoa ja taloudellista voimaa.
- 62 Unionin yleinen tuomioistuin ei myöskään tehnyt oikeudellista virhettä, kun se totesi valituksenalaisen tuomion 97 kohdassa, ettei ole mitään pätevää syytä, joka edellyttäisi sitä, että merkityksellisten markkinoiden liikevaihto laskettaisiin siten, että tietyt tuotantokustannukset jätetään ottamatta huomioon. Myös unionin tuomioistuin toteaa asiassa C-272/09 P, jossa siinäkin vastapuolina olivat valittajat ja komissio, tänään annettussa tuomiossa, että jos bruttoliikevaihto voitaisiin ottaa huomioon joissain tapauksissa mutta joissain toisissa taas ei, olisi määritettävä jonkinlainen kynnysarvo,

joka perustuisi nettoliikevaihdon ja bruttoliikevaihdon väliseen suhteeseen; tällaisen kynnysarvon soveltaminen olisi erittäin vaikeaa ja johtaisi loputtomiin ja ratkaisemattomiin oikeusriitoihin ja syrjintää koskeviin väitteisiin.

- 63 Arvostelusta, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei tutkinut, olivatko arviointiperusteet, joita komissio käytti kartellin vakavuuden määrittämisessä, merkityksellisiä ja asianmukaisia, on muistutettava, että kilpailualan päätöksestä nostetussa kanteessa kantajan on esitettävä tältä osin perusteet eikä ole unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä tutkia viran puolesta, millaisen painoarvon komissio on antanut seikoille, jotka se on ottanut huomioon sakon suuruutta määrittäessään.
- 64 Unionin yleinen tuomioistuin harjoitti valituksenalaisessa tuomiossa valvontaa tehtäviensä mukaisesti. Se vastasi kanneperusteeseen, johon valittajat vetosivat, eikä tehnyt oikeudellista virhettä todetessaan valituksenalaisen tuomion 101 kohdassa, että komissio otti perustellusti huomioon kuparin hinnan kyseisten markkinoiden koon määrittämiseksi.
- 65 Toinen valitusperuste on täten perusteeton.

Kolmas valitusperuste, joka perustuu erinäisiin rikkomisen keston huomioon ottamiseen liittyviin oikeudellisiin virheisiin

Asianosaisten lausumat

- 66 Valittajien mukaan niiden kolmas valitusperuste koskee valituksenalaisen tuomion 111–117 kohtaa. Valittajat väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin sovelsi

virheellisesti unionin oikeutta ja esitti epäselvät, epäjohdonmukaiset ja puutteelliset perustelut, kun se vahvisti riidanalaisen päätöksen, jossa komissio valittajien mukaan sovelsi virheellisesti suuntaviivoja ja loukkasi suhteellisuusperiaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta korottaessaan niille määrätyn sakon laskentapohjaa rikkomisen keston perusteella suurimmalla mahdollisella korotusprosentilla.

67 Valittajien mukaan suuntaviivojen 1 kohdan B alakohdasta käy ilmi, että rikkomisen keston perusteella tehtävän sakkojen korottamisen tarkoituksena on ”[määrätä tehokkaita] seuraamuksia rajoituksista, jotka ovat aiheuttaneet jatkuvia haitallisia vaikutuksia kuluttajille”. Valittajat katsovat, että oikeuskäytännön mukaan rikkomisen keston ja kuluttajille aiheutuneen haitallisen vaikutuksen välillä on lisäksi oltava yhteys. Valittajien mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei kuitenkaan tutkinut, antoiko komissio rikkomisen vakavuutta arvioidessaan asianmukaisen painoarvon sille, että kartelliin liittyvien toimintojen intensiivisyys ja tehokkuus vaihtelivat kartellin keston kuluessa. Valittajien mukaan unionin yleinen tuomioistuin oli siten väärässä arvioidessaan valituksenalaisen tuomion 116 kohdassa, ettei sakon laskentapohjan korottaminen 125 prosentilla ollut selvästi suhteetonta.

68 Se, ettei unionin yleinen tuomioistuin todennut, että KME-konserni oli varsin samankaltaisessa tilanteessa kuin asiassa T-18/05, IMI ym. vastaan komissio (tuomio 19.5.2010, Kok., s. II-1769), kantajina olleet yritykset, sekä se, että kyseinen tuomioistuin kieltäytyi – toisin kuin se teki tässä mainitussa asiassa – määrittämästä sakon laskentapohjaa uudelleen, merkitsivät valittajien mukaan KME-konsernin kohtelemista lainvastaisesti eri tavalla kuin mainittuja yrityksiä.

69 Komissio väittää, etteivät valittajat ole saattaneet kyseenalaisiksi unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 111–115 kohdassa esittämiä toteamuksia. Komissio toteaa lisäksi, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdassa tehdään suoraan ero rikkomisen vakavuuden ja sen keston välillä ja että yhdenvertainen kohtelu suhteessa rikkomisen keston huomioon ottamiseen edellyttää tämän keston tutkimista eikä rikkomisen vakavuuteen liittyvien seikkojen, kuten kartellin intensiivisyyden ja sen vaikutusten, tutkimista.

- 70 Edellä mainitussa asiassa IMI ym. vastaan komissio kantajina olleista yrityksistä komissio muistuttaa, että unionin yleinen tuomioistuin kumosi päätöksen, jossa näiden yritysten todettiin syyllistyneen kilpailusääntöjen rikkomiseen, 16 kuukauden ajanjaksolta. Kyseisten yritysten tilanne oli siten erilainen kuin valittajien tilanne.
- 71 Komissio korostaa lopuksi, että kartellin haitallisten vaikutusten huomioon ottamiseksi suuntaviivoissa asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta säädetään sakon määrän korottamisesta 100 prosentilla kutakin kartellin keston vuotta kohden. Komission mukaan nyt käsiteltävässä asiassa sovellettu 10 prosentin korotus kutakin lisävuotta kohden on tosiasiassa hyvin vähäinen eikä se selvästikään ole suhteeton.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 72 Valittajat riitauttavat kolmannella valitusperusteellaan sekä periaatteen, jonka mukaan sakon määrää on korotettava rikkomisen keston huomioon ottamiseksi, että tämän periaatteen soveltamisesta johtuvan lopputuloksen niiden omalta osalta eli kyseisen rikkomisen perusteella määritetyn 70 miljoonan euron suuruisen sakon laskentapohjan korottamisen 125 prosentilla – josta jokainen 10 prosenttiyksikön korotus vastaa yhtä osallistumisvuotta – 12 vuotta ja 9 kuukautta jatkuneen kilpailusääntöjen rikkomisen keston huomioon ottamiseksi. Riidanalaisen päätöksen 719 perustelukappaleessa mainittujen lukujen, jotka on esitetty tämän tuomion 22 kohdassa, mukaan KME-konsernille määritetty sakon perusmäärä on siten kaikkiaan 111,13 miljoonaa euroa.
- 73 Tätä lopputulosta koskeva arvostelu perustuu kuitenkin virheelliselle oletukselle siitä, että kyseinen korotus olisi ollut suuruudeltaan 125 prosenttia, sillä todellisuudessa se oli ainoastaan 58,75 prosenttia ($111,13/70 = 1,5875$).

- 74 Periaatteesta, jonka mukaan sakon määrää on korotettava rikkomisen keston huomioon ottamiseksi, on todettava, ettei ole tarpeen osoittaa aineellisesti suoraa yhteyttä rikkomisen keston ja kilpailusäännöissä tarkoitettuihin unionin tavoitteisiin kohdistuvien haitallisempien vaikutusten välillä.
- 75 Sopimuksen todellisia vaikutuksia ei näet tarvitse ottaa huomioon sovellettaessa EY 81 artiklan 1 kohtaa, jos on ilmeistä, että sopimuksen tarkoituksena on estää kilpailua taikka rajoittaa tai vääristää sitä (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 56/64 ja 58/64, Consten ja Grundig v. komissio, tuomio 13.7.1966, Kok., s. 429, Kok. Ep. I, s. 275). Näin on erityisesti silloin, kun sopimukset sisältävät nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien sopimusten tavoin ilmeisiä kilpailun rajoituksia, kuten hintojen vahvistaminen ja markkinoiden jakaminen. Jos sopimuksella vahvistetaan markkinatilanne sen tekemishetkellä, sopimuksen pitkä kesto voi jähmettää markkinoiden rakenteita ja kannustaa siten kartelliin osallistuvia yrityksiä entistä vähemmän innovaatioon ja kehitystyöhön. Vapaan kilpailun palauttaminen on sitä vaikeampaa ja hitaampaa mitä kauemmin kartelli itsessään on kestänyt.
- 76 Vaikka kartellin intensiivisyys ja tehokkuus vaihtelevat kartellin keston kuluessa, kyseisen kartellin olemassaolo jatkuu, ja se jähmettää siten markkinoiden rakenteita entisestään.
- 77 Siitä tapauksesta, ettei sopimusta ole pantu lainkaan täytäntöön, on muistutettava, että suuntaviivojen 3 kohdan mukaan kilpailusääntöjen vastaisten sopimusten tai toimintatapojen tosiasiallista soveltamatta jättämistä voidaan pitää lieventävä olosuhteena, jonka perusteella sakon perusmäärää voidaan alentaa. Nyt käsiteltävässä asiassa näin ei kuitenkaan ole, koska valittajat eivät ole kiistäneet kartellin täytäntöönpanoa omalta osaltaan vaan väittävät ainoastaan, että täytäntöönpanon intensiteetin vaihtelua ja kartellin kuluttajiin kohdistuvaa todellista ja objektiivista vaikutusta ei otettu huomioon.

- 78 Lisäksi kuluttajille tosiasiaassa aiheutuneen vahingon määrittäminen voi olla vaikeaa, kun otetaan huomioon erityisesti valmistetun tuotteen hinnanmuodostukseen vaikuttavien tekijöiden suuri määrä.
- 79 Joka tapauksessa unionin lainsäätäjä on maininnut kilpailusääntöjen rikkomisen keston seikkana, joka on otettava huomioon sellaisenaan sakkojen määrää vahvistettaessa.
- 80 Kun otetaan huomioon nämä seikat, unionin yleinen tuomioistuin toimi perustellusti, kun se hylkäsi valituksenalaisen tuomion 117 kohdassa perusteettomana kanneperusteen, joka koski sakon määrän korottamista kartellin keston perusteella.
- 81 Kuten edellä mainitussa asiassa IMI ym. vastaan komissio annetun tuomion 96 kohdasta käy ilmi mainitun asian kantajista, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kilpailusääntöjen rikkominen oli keskeytynyt hieman yli 16 kuukauden ajaksi. Kyseisten yritysten tilanne oli siten selvästi erilainen kuin valittajien tilanne, sillä valittajat eivät väittäneet, että niiden rikkominen olisi keskeytynyt, vaan ainoastaan, että rikkomisen intensiteetti oli vaihdellut. Tästä seuraa, ettei unionin yleinen tuomioistuin loukannut syrjintäkiellon periaatetta kohdellessaan valittajia eri tavalla kuin mainitussa asiassa kyseessä olleita yrityksiä.
- 82 Kaikesta edellä todetusta seuraa, ettei kolmas valitusperuste ole perusteltu.

Neljäs valitusperuste, joka perustuu suuntaviivojen virheelliseen soveltamiseen sekä oikeudenmukaisuuden periaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen sen vuoksi, että tietyt lieventävät olosuhteet jätettiin ottamatta huomioon

Asianosaisten lausumat

- 83 Valittajat toteavat, että niiden neljäs valitusperuste koskee valituksenalaisen tuomion 125–142 kohtaa. Valittajien mukaan unionin yleinen tuomioistuin sovelsi virheellisesti unionin oikeutta, kun se hylkäsi viidennen kanneperusteen ja vahvisti riidanalaisen päätöksen kyseisen osan, jossa komissio suuntaviivojen sekä oikeudenmukaisuuden periaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaisesti jätti soveltamatta sakon alennusta valittajien hyväksi sopimusten vähäisen täytäntöönpanon ja kuparisten vesi- ja viemäriputkien tuotannonalan kriisin perusteella sekä sillä perusteella, että ne olivat toimineet yhteistyössä yhteistyötiedonannon soveltamisalan ulkopuolella.
- 84 Valittajat väittävät ensinnäkin, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se sivuutti valituksenalaisessa tuomiossa kokonaan sen seikan, etteivät valittajat olleet panneet täytäntöön sopimuksia ja että ne olivat ryhtyneet kilpailemaan markkinoilla. Valittavat riitauttavat tältä osin valituksenalaisen tuomion 127 kohdassa mainitun arviointiperusteen, jota unionin yleinen tuomioistuin sovelsi arvioidessaan, täyttivätkö valittajat edellytykset lieventävien olosuhteiden soveltamiselle eli olivatko ne selvästi ja huomattavasti rikkoneet velvoitteita, joilla kyseinen kartelli pannaan täytäntöön, siinä määrin, että se on häirinnyt kartellin toimintaa. Valittajien mukaan tällainen arviointiperuste on ankarampi kuin peruste, jota sovelletaan sen ajankohdan määrittämiseksi, jolloin osallistuminen kartelliin on päättynyt ja joka on siis se hetki, jolloin lainvastaiseen yhteistoimintajärjestelyyn on otettu avoimesti etäisyyttä, mikä on valittajien mukaan epäjohtonmukaista.

- 85 Valittajat väittävät toiseksi, että unionin yleinen tuomioistuin loukkasi syrjäntäkiellon periaatetta, sillä sen olisi pitänyt ottaa lieventävänä olosuhteena huomioon vesi- ja viemäriputkien markkinoilla ilmenneet vaikeudet.
- 86 Valittajat väittävät kolmanneksi, että unionin yleinen tuomioistuin sovelsi virheellisesti unionin oikeutta, kun se vahvisti riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin komissio jätti myöntämättä sakon alennuksen sillä perusteella, että valittajat toimivat yhteistyössä yhteistyötiedonannon soveltamisalan ulkopuolella. Valittajien mukaan ainoastaan niille määrätyn sakon määrää olisi pitänyt alentaa tai niille olisi pitänyt myöntää osittainen sakkoimmunitetti sillä perusteella, että ne olivat toimittaneet todisteet rikkomisen kestosta toisin kuin Outokumpu-konserni, joka oli toimittanut ainoastaan tietoja kartellin kokonaiskestosta.
- 87 Komissio katsoo, että unionin yleinen tuomioistuin sovelsi asianmukaisesti oikeuskäytäntöä, joka koskee sakon määrän alentamista sillä perusteella, ettei yritys ole tosiasiallisesti noudattanut kartellia.
- 88 Komissio muistuttaa lisäksi, ettei syrjäntäkiellon periaatteen loukkaamista koskevaa väitettä voida perustella muita kartelleja koskevilla päätöksillä. Komission mukaan asianomaisella tuotannonalalla vallinnut vaikea tilanne ajoittui joka tapauksessa kartellia myöhempään ajankohtaan.
- 89 Komissio toteaa lopuksi yhteistyöstä, että neljäs valitusperuste on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin KME-konserni vaatii unionin tuomioistuinta korvaamaan unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnin omalla arvioinnillaan.
- 90 Komissio katsoo lisäksi, että nyt käsiteltävä valitusperuste on perusteeton. Sen mukaan unionin yleinen tuomioistuin antoi vastauksena kaikkiin KME-konsernin väitteisiin selkeän ja johdonmukaisen selityksen arvioinnilleen niistä tapauksista, joissa osittainen sakkoimmunitetti voidaan myöntää.

- 91 Komission mukaan Outokumpu-konsernin sakon määrää alennettiin sillä perusteella, että komissio pystyi tämän toimittamien tietojen perusteella selvittämään asiaa ja tutkimaan todisteita. Komissio katsoo, että valittajat ainoastaan helpottivat sen tehtävää toimittamalla todisteita. Toisin kuin valittajat väittävät valituksessaan, niille ei myöskään olisi voitu myöntää osittaista sakkoimmunita sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskeissa asioissa annetun komission tiedonannon mukaisesti, koska tällainen immunitetti koskee ainoastaan ”todisteita komissiolle aikaisemmin tuntemattomista tosiseikoista”, joihin kartellin kokonaiskesto ei kuulunut.
- 92 Lopuksi komissio toteaa, että osittaisen sakkoimmunitetin soveltaminen valittajien esittämässä tapauksessa olisi vastoin yhteistyötiedonannon D kohtaa, jonka mukaan yritykselle määrätyn sakon määrää voidaan alentaa, jos tämä toimittaa komissiolle tietoja, asiakirjoja tai muita todisteita, jotka auttavat rikkomisen todistamisessa.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 93 Ensimmäinen väite koskee valituksenalaisen tuomion 127 kohtaa, jossa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että jotta rikkomiseen osallistuneiden hyväksi voitaisiin soveltaa suuntaviivojen 3 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettua lieventävää olosuhdetta, niiden on osoitettava, että ne ovat ryhtyneet kilpailemaan tai ainakin että ne ovat selvästi ja huomattavasti rikkoneet velvoitteita, joilla kyseinen kartelli pannaan täytäntöön, siinä määrin, että se on häirinnyt kartellin toimintaa, ja etteivät ne ole näkyvästi liittyneet sopimukseen ja tällä tavoin kannustaneet muita yrityksiä kyseisen kartellin täytäntöönpanoon (asia T-50/00, Dalmine v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2396, 292 kohta ja asia T-26/02, Daiichi Pharmaceutical v. komissio, tuomio 15.3.2006, Kok., s. II-713, 113 kohta).

- 94 Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Raiffeisen Zentralbank Österreich ym. vastaan komissio annetun tuomion 491 kohdassa muun muassa täsmennettiin tätä oikeuskäytäntöä muistuttamalla, että yritys, joka kilpailijoidensa kanssa harjoittamaan yhteistoiminnasta huolimatta noudattaa enemmän tai vähemmän itsenäistä politiikkaa markkinoilla, voi yksinkertaisesti yrittää käyttää kartellia hyväkseen. Jos tällaisen yrityksen osalta todettaisiin lieventävien olosuhteiden olemassaolo, yritysten olisi liian helppoa minimoida ankan sakon maksamisen riski, koska ne voisivat hyötyä lainvastasesta kartellista ja saada sen jälkeen sakon alennuksen sillä perusteella, että niiden rooli rikkomisen täytäntöönpanossa on ollut vain rajallinen, vaikka niiden asenne on houkutellut muita yrityksiä menettelemään kilpailua enemmän vahingoittavalla tavalla (ks. myös asia T-44/00, Mannesmannröhren-Werke v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2223, 277 ja 278 kohta).
- 95 Toisin kuin valittajat väittävät, yritys, joka lopettaa osallistumisensa kartelliin, ei ole samassa tilanteessa kuin yritys, joka liittyy kartelliin muttei pane sitä täytäntöön tai lopettaa sen täytäntöönpanon. Viimeksi mainitussa tapauksessa yritys nimittäin haittaa edelleen kilpailua sillä, että se osallistuu mahdollisiin keskusteluihin, ja – kuten unionin yleinen tuomioistuin toteaa – sillä, että sen osallistuminen kartelliin saattaa houkutella muita yrityksiä kilpailua haittaavaan käyttäytymiseen.
- 96 Unionin yleinen tuomioistuin ei siten tehnyt oikeudellista virhettä, kun se tulkitsi suppeasti suuntaviivojen 3 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetun lieventävän olosuhteen soveltamiselle vahvistettuja edellytyksiä. Kuten kyseinen tuomioistuin toteaa valituksenalaisen tuomion 128 kohdassa, valittajat eivät ole väittäneet, että ne täyttäisivät nämä edellytykset. Ensimmäinen väite on siten perusteeton.
- 97 Toisesta väitteestä riittää, kun muistutetaan, että kartellit syntyvät yleensä silloin, kun asianomaisella talouden alalla ilmenee vaikeuksia, eikä tällaisia vaikeuksia lähtökohdaisesti voida pitää lieventävänä olosuhteena.

- 98 Lisäksi vaikeus vertailla eri sopimuksiin eri markkinoilla ja joskus täysin eri aikoina osallistuneille yrityksille määrättyjen sakkojen määriä voi johtua tehokkaan kilpailupolitiikan täytäntöönpanon edellyttämistä olosuhteista (asia C-196/99 P, *Aristrain v. komissio*, tuomio 2.10.2003, Kok., s. I-11005, 81 kohta). Unionin yleinen tuomioistuin ei siten loukannut syrjintäkiellon periaatetta, kun se valituksenalaisen tuomion 129 kohdassa totesi, että vaikka komissio on ottanut aikaisemmissa asioissa huomioon alan taloudellisen tilanteen lieventävänä olosuhteena, se ei merkitse sitä, että sen pitäisi välttämättä edelleenkin noudattaa tätä käytäntöä.
- 99 Kolmannessa väitteessään valittajat riitauttavat valituksenalaisen tuomion tarkentamatta tai perustelematta sitä, millä tavoin unionin yleinen tuomioistuin niiden mukaan teki oikeudellisen virheen kyseisen tuomion 136–140 kohdassa esittämässään päättelyssä, ja selittämättä, miten jo komission tiedossa olevien todisteiden toimittaminen oikeuttaisi lieventävien olosuhteiden olemassaolon toteamiseen suuremmalla syyllä kuin uusien tietojen toimittaminen komissiolle tätä aikaisempaa ajankohdanna. Tästä seuraa, että kolmas väite on liian epätasällinen ja se on siten jätettävä tutkimatta.
- 100 Kaikesta edellä todetusta seuraa, että neljäs valitusperuste on osittain jätettävä tutkimatta ja se on osittain perusteeton.

Viides valitusperuste, joka perustuu suuntaviivojen virheelliseen soveltamiseen ja virheellisiin perusteluihin

Asianosaisten lausumat

- 101 Valittajat toteavat, että niiden viides valitusperuste koskee valituksenalaisen tuomion 163–174 kohtaa. Ne väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen

virheen ja esitti epäjohtonmukaiset ja puutteelliset perustelut seitsemännen kanneperusteen hylkäämiselle ja sille, että se vahvisti komission päätöksen olla alentamatta valittajille määrätyn sakon määrää erityisesti niille kuparisia teollisuusputkia koskevassa asiassa määrättyjen taloudellisten rasitteiden seurauksena aiheutuneen maksukyvyttömyyden perusteella. Valittajat väittävät, ettei unionin yleinen tuomioistuin soveltanut asianmukaista arviointiperustetta, sillä yrityksen on ainoastaan osoitettava, että seuraamuksen määräämisestä aiheutuisi sille erittäin vakavaa taloudellista ja rahoituksellista vahinkoa. Lisäksi valittajat katsovat, että unionin yleinen tuomioistuin tulkitsi virheellisesti suuntaviivojen 5 kohdan b alakohdassa säädetyn perusteen toista osaa todetessaan, ettei olemassa ollut mitään sellaista mainitussa suuntaviivojen säännöksessä tarkoitettua ”erityistä sosiaalista toimintakenttää”, jonka perusteella sakon määrän alentaminen olisi ollut perusteltua. Valittajat väittävät lopuksi, ettei valituksenalaisella tuomiolla korjattu sitä, että komissio syrji lainvastaisesti valittajia suhteessa SGL Carbon AG:iin asiassa C-308/04 P, SGL Carbon vastaan komissio, tuomio 29.6.2006 (Kok., s. I-5977) ja asiassa C-328/05 P, SGL Carbon vastaan komissio, tuomio 10.5.2007 (Kok., s. I-3921).

- 102 Komissio toteaa ensiksikin, ettei valittajien ensimmäinen väite koske valituksenalaisessa tuomiossa havaittua oikeudellista virhettä eikä unionin yleinen tuomioistuin lausunut ilmaisun ”maksukyvyttömyys” merkityksestä. Komissio huomauttaa lisäksi, ettei ”erityistä sosiaalista toimintakenttää” koskevaa kysymystä ollut saatettu unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistavaksi. Komission mukaan valittajien väitteet ovat joka tapauksessa epäselviä ja koskevat tosiseikkojen ja todisteiden arviointia, jota ei voida ottaa tutkittavaksi muutoksenhaun yhteydessä. Komissio katsoo, että unionin yleinen tuomioistuin toimi perustellusti, kun se hylkäsi valittajien syrjintää koskevan väitteen sillä perusteella, ettei komission aiempi päätöskäytäntö voi muodostaa sakkujen vahvistamisen oikeudellista kehystä. Komission mukaan SGL Carbon AG oli joka tapauksessa eri tilanteessa kuin valittajat.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 103 Unionin yleinen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se muistutti valituksenalaisen tuomion 165 kohdassa, ettei komissio ole velvollinen ottamaan

huomioon yrityksen tappiollista tilustilannetta, koska se merkitsisi perusteettoman kilpailuedun antamista niille yrityksille, jotka ovat vähiten sopeutuneita markkinatilanteeseen (ks. yhdistetyt asiat 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ja 110/82, IAZ International Belgium ym. v. komissio, tuomio 8.11.1983, Kok., s. 3369, 54 ja 55 kohta; em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 327 kohta; em. asia SGL Carbon v. komissio, tuomio 29.6.2006, 105 kohta ja em. asia SGL Carbon v. komissio, tuomio 10.5.2007, 100 kohta).

- 104 Komissiolla ei sitä suuremmalla syyllä ole velvollisuutta ottaa huomioon väitettyä maksukyvyttömyyttä, joka johtuu jonkin muun kilpailusääntöjen rikkomisen perusteella määrätystä taloudellisesta seuraamuksesta, sillä yritys on ensisijaisesti itse vastuussa tällaisesta tilanteesta, joka johtuu sen omasta lainvastaisesta menettelystä.
- 105 Kuten tämän tuomion 98 kohdassa muistutetaan, vaikeus vertailla eri sopimuksiin eri markkinoilla ja joskus täysin eri aikoina osallistuneille yrityksille määrättyjen sakkojen määriä voi johtua tehokkaan kilpailupolitiikan täytäntöönpanon edellyttämistä olosuhteista. Unionin yleinen tuomioistuin ei siten loukannut syrjintäkiellon periaatetta todetessaan valituksenalaisen tuomion 164 kohdassa, että vaikka komissio on ottanut aikaisemmissa asioissa huomioon yritysten taloudelliset vaikeudet lieventävänä olosuhteena, tämä ei merkitse sitä, että komissiolla on myöhemmässä asiassa velvollisuus arvioida tilannetta samalla tavalla.
- 106 Viides valitusperuste on muilta osin erityisen yleisluonteinen, sillä valittajat ainoastaan vetoavat unionin yleisen tuomioistuimen tekemään oikeudelliseen virheeseen täsmentämättä kuitenkaan, mistä mainittu virhe tarkalleen ottaen koostuu. Unionin tuomioistuimella ei missään tapauksessa ole toimivaltaa tutkia valituksenalaisen tuomion 169 ja 170 kohdassa esitetyn kaltaisia unionin yleisen tuomioistuimen tosiseikkoja koskevia arvioita.

- 107 Tästä seuraa, että viides valitusperuste on osittain jätettävä tutkimatta ja se on osittain perusteeton.

Kuudes valitusperuste, joka perustuu tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden loukkaamiseen

Asianosaisten lausumat

- 108 Valittajat väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin sovelsi virheellisesti unionin oikeutta ja loukkasi valittajan perusoikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa täysimääräisesti ja tehokkaasti, kun se ei tutkinut perusteellisesti ja tarkasti niiden väitteitä ja kun se tukeutui liiallisesti ja kohtuuttomasti komission harkintavaltaan. Valittajat riitauttavat erityisesti tavan, jolla unionin yleinen tuomioistuin tutki markkinoiden kokoon liittyvän toisen kanneperusteen, rikkomisen kestoon liittyvän neljännen kanneperusteen ja lieventäviin olosuhteisiin liittyvän viidennen kanneperusteen. Valittajien mukaan unionin yleinen tuomioistuin loukkasi niiden perusoikeutta saada riidanalainen päätös käsitellyksi täysimääräisesti, tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti puolueettomassa ja riippumattomassa tuomioistuimessa, kun se ei tutkinut perusteellisesti ja tarkasti valittajien kannekirjelmässä esittämiä kanneperusteita ja väitteitä.
- 109 Valittajat väittävät, että komission harkintamarginaalia ja tuomioistuimen pidättyväisyyttä koskevaa periaatetta ei nykyään pitäisi enää soveltaa, koska unionin oikeudelle on nykyään luonteenomaista se, että komission määräämät sakot ovat määrältään erittäin suuria, mihin usein viitataan osoituksena unionin kilpailuoikeuden muuttumisesta luonteeltaan tosiasiallisesti rikosoikeudelliseksi.

- 110 Sitä paitsi EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyn poikkeuksen suora sovellettavuus, joka otettiin käyttöön asetuksella N:o 1/2003 ja jolla korvattiin tätä edeltänyt lupajärjestelmä, jo määritelmänsä mukaan poistaa komissiolta kaiken harkintamarginaalin kilpailusääntöjen soveltamisessa ja edellyttää siis erittäin vähäistä pidättyvyyttä tuomioistuimilta, jotka valvovat komission suorittamaa kilpailusääntöjen soveltamista yksittäistapauksissa.
- 111 Valittajat väittävät lisäksi, ettei komission harkintamarginaalia voida perustella sillä, että se on väitetyesti pätevämpi tutkimaan monitahoisia tosiseikkoja tai taloudellisia kysymyksiä. Valittajat toteavat tästä, että niin unionin tuomioistuin kuin unionin yleinen tuomioistuin ovat harjoittaneet tyydyttävästi erityisen tiukkaa tuomioistuinvalvontaa monitahoisissa tapauksissa.
- 112 Valittajat esittävät myös, että kun otetaan huomioon se, että SEUT 261 artiklassa ja asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa unionin yleiselle tuomioistuimelle annetaan täysi harkintavalta, kyseisen tuomioistuimen ei pitäisi tunnustaa komissiolle harkintamarginaalia sakon määrän eikä myöskään komission sen laskennassa käyttämän menetelmän asianmukaisuuden ja oikeasuhteisuuden osalta. Valittajien mukaan unionin yleisen tuomioistuimen on tutkittava, miten komissio arvioi lainvastaisen menettelyn vakavuutta ja kestoja kussakin tapauksessa, ja se voi siis korvata komission arvioinnin omalla arvioinnillaan poistamalla sakon tai alentamalla tai korottamalla sen määrää.
- 113 Valittajat katsovat, että komission on sovellettava kilpailusääntöjä yhtenäisen ja syrjimättömän politiikan linjan mukaisesti kaikissa niissä asioissa, joissa se vahvistaa kilpailusääntöjen rikkomisen perusteella määrättävän sakon määrän. Valittajien mukaan tämä merkitsee sitä, että sen on kohdeltava keskenään samalla tavalla yrityksiä, joka ovat eri päätöksissä todettujen erillisten kilpailusääntöjen rikkomisten asiayhteydessä keskenään samankaltaisissa tilanteissa. Ellei komissio toimi tällä tavalla, sen harkintamarginaalista tulee täysin mielivaltaista menettelyä, jos sille tunnustetaan oikeus muuttaa mielensä mukaan sakkojen alalla noudattamaansa politiikkaa kunkin yksittäistapauksen mukaan.

- 114 Valittajat muistuttavat myös, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut, ettei hallinto-oikeuden täytäntöönpano hallinnollisilla päätöksillä ja sakoilla sinällään ole vastoin ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen, joka on allekirjoitettu Roomassa 4.11.1950 (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus), 6 artiklan 1 kappaletta. Hallinto-oikeuden täytäntöönpanossa on kuitenkin noudatettava riittävän tiukkoja menettelyllisiä takeita, ja siihen on sovellettava tehokaiden oikeussuojakeinojen järjestelmää, johon sisältyy täysi harkintavalta hallinnollisten päätösten tuomioistuinvalvonnassa. Oikeus ”tehokkaasiin oikeussuojakeinoin tuomioistuimessa” on kirjattu myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklaan.
- 115 Komissio korostaa aluksi, että valittajat ovat perustaneet sakon määrän alentamista koskevan kanteensa EY 230 artiklaan eivätkä asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa säädettyyn täyteen harkintavaltaan.
- 116 Toiseen, neljänteen ja viidenteen kanneperusteeseen annetusta vastauksesta komissio katsoo, että huolimatta viittauksista komission harkintavaltaan unionin yleinen tuomioistuin arvioi tehokkaasti ja perusteellisesti KME-konsernille määrätyn sakon laskentaa ja teki omat päätelmänsä, joiden mukaan kyseiset kanneperusteet olivat perusteettomia.
- 117 Lopuksi komissio katsoo, että KME-konserni ainoastaan viittaa ”syytteisiin” ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleeseen muttei tarkastele niitä päätelmiä, joita näiden perusteella olisi tehtävä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 118 Valittajat riitauttavat sekä sen, miten komission laaja harkintavalta oli unionin yleisen tuomioistuimen mukaan otettava huomioon, että tavan, jolla kyseinen tuomioistuin tosiasiallisesti tutki riidanalaisen päätöksen. Valittajat vetoavat tältä osin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaan ja perusoikeuskirjaan.
- 119 Tehokkaan oikeussuojan periaate on eräs unionin oikeuden yleisperiaatteista, ja se on nykyisin ilmaistu perusoikeuskirjan 47 artiklassa (ks. asia C-279/09, DEB, tuomio 22.12.2010, Kok., s. I-13849, 30 ja 31 kohta; asia C-457/09, Chartry, määräys 1.3.2011, Kok., s. I-819, 25 kohta ja asia C-69/10, Samba Diouf, tuomio 28.7.2011, Kok., s. I-7151, 49 kohta).
- 120 Toimielinten päätösten tuomioistuinvalvonnasta määrätään perussopimuksissa. Laillisuusvalvonnan, josta määrätään nykyisin SEUT 263 artiklassa, lisäksi asetuksissa säädettyjen seuraamusten osalta on määrätty täyden harkintavallan valvonnasta.
- 121 Laillisuusvalvonnasta unionin tuomioistuin on todennut, että vaikka komissiolla on harkintavaltaa taloudellisissa asioissa aloilla, joilla on tehtävä monitahoisia taloudellisia arviointeja, tämä ei tarkoita sitä, että unionin yleisen tuomioistuimen on pidättäydyttävä valvomasta sitä, miten komissio on tulkinnut taloudellisia seikkoja. Unionin yleisen tuomioistuimen on paitsi tutkittava erityisesti esitettyjen todisteiden aineellinen paikkansapitävyys, luotettavuus ja johdonmukaisuus myös tarkistettava, sisältävätkö nämä todisteet kaikki ne merkitykselliset seikat, jotka on otettava huomioon monitahoisen tilanteen arvioinnissa, ja voivatko kyseiset todisteet tukea päätelmiä, jotka niistä on tehty (ks. asia C-12/03 P, komissio v. Tetra Laval, tuomio 15.2.2005, Kok., s. I-987, 39 kohta ja asia C-525/04 P, Espanja v. Lenzing, tuomio 22.11.2007, Kok., s. I-9947, 56 ja 57 kohta).

- 122 Kilpailusääntöjen rikkomisesta asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa säädetään, että sakon suuruutta määritettäessä on otettava huomioon rikkomuksen vakavuuden lisäksi sen kesto. Samoin säädetään asetuksen N:o 1/2003/23 artiklan 3 kohdassa.
- 123 Oikeuskäytännössä on todettu, että sakkojen suuruuden määrittämiseksi on otettava huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen kesto ja kaikki muut tekijät, jotka voivat vaikuttaa kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuuden arviointiin, kuten kunkin yrityksen käyttäytyminen, kunkin yrityksen osuus yhdenmukaistetun menettelytavan luomisessa, hyöty, jonka ne ovat saaneet näistä menettelytavoista, yritysten koko, kyseisten tavaroiden arvo sekä se vaara, joka tällaisista kilpailusääntöjen rikkomisista aiheutuu Euroopan yhteisön tavoitteiden toteuttamiselle (ks. em. yhdistetyt asiat *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomion 129 kohta; em. yhdistetyt asiat *Dansk Rørindustri* ym. v. komissio, tuomion 242 kohta ja asia C-534/07 P, *Prym ja Prym Consumer* v. komissio, tuomio 3.9.2009, Kok., s. I-7415, 96 kohta).
- 124 Lisäksi oikeuskäytännössä on todettu, että huomioon on otettava objektiivisia tekijöitä, kuten kilpailunvastaisten menettelytapojen sisältö ja kesto, niiden lukumäärä ja intensiteetti, asianomaisten markkinoiden laajuus ja valtion talouselämän perusteille aiheutunut vahinko. Selvityksessä on otettava huomioon myös vastuussa olevien yritysten suhteellinen merkitys ja markkinaosuus sekä mahdollinen kilpailusääntöjen rikkomisen uusiminen (yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, *Aalborg Portland* ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok., s. I-123, 91 kohta).
- 125 Näiden seikkojen suuri määrä edellyttää komissiolta sitä, että se tutkii kilpailusääntöjen rikkomisen olosuhteet perin pohjin.
- 126 Avoimuuden varmistamiseksi komissio antoi suuntaviivat, joissa se tarkentaa, millä tavalla se ottaa kilpailusääntöjen rikkomisen kunkin olosuhteen huomioon ja mitä seurauksia niistä voi olla sakon määrän kannalta.

- 127 Suuntaviivoissa – joissa oikeuskäytännön mukaan vahvistetaan käytännesääntöjä, joissa ilmaistaan noudatettava käytäntö ja joista komissio voi poiketa yksittäistapauksessa vain, jos se perustelee kyseisen poikkeamisen syillä, jotka ovat sopusoinnussa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa (em. asia Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomio 18.5.2006, 91 kohta) – ainoastaan kuvataan komission kilpailusääntöjen rikkomisen tutkinnassa käyttämä menetelmä ja arviointiperusteet, jotka se sitoutuu ottamaan huomioon sakon määrän vahvistamiseksi.
- 128 On syytä muistuttaa unionin toimielinten toimia koskevasta perusteluvollisuudesta. Tällä velvollisuudella on erityisen suuri merkitys nyt käsiteltävässä asiassa. Komission on perusteltava päätöksensä ja erityisesti selitettävä huomioon ottamistaan seikoista tekemänsä punninnat ja arvioinnit (ks. vastaavasti em. asia Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomion 87 kohta). Tuomioistuimen on varmistettava viran puolesta, että päätöksessä on esitetty perustelut.
- 129 Lisäksi unionin yleisen tuomioistuimen on harjoitettava sille kuuluvaa laillisuusvalvontaa niiden seikkojen perusteella, jotka kantaja on esittänyt kanneperusteiden tueksi. Tässä laillisuusvalvonnassa unionin yleinen tuomioistuin ei voi tukeutua komission harkintavaltaan, kun kyse on niiden seikkojen valinnasta, jotka on otettava huomioon sovellettaessa suuntaviivoissa mainittuja arviointiperusteita, ja näiden seikkojen arvioinnista, perusteena sille, ettei mainittu tuomioistuin harjoita oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja koskevaa perinpohjaista laillisuusvalvontaa.
- 130 Laillisuusvalvontaa täydentää täysi harkintavalta, joka on annettu unionin tuomioistuimille asetuksen N:o 17/17 artiklalla ja nyttemmin asetuksen N:o 1/2003 31 artiklalla SEUT 261 artiklan mukaisesti. Tämän harkintavallan nojalla unionin yleinen tuomioistuin voi täten paitsi pelkästään tutkia seuraamuksen laillisuuden myös korvata komission arvioinnin omallaan ja siten poistaa määrätyn sakon tai uhkasakon taikka alentaa tai korottaa sen määrää (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002, Kok., s. I-8375, 692 kohta).

- 131 On kuitenkin korostettava, ettei täyden harkintavallan käyttö vastaa viran puolesta suoritettavaa valvontaa, ja muistutettava, että menettely unionin tuomioistuimissa on kontradiktorista. Lukuun ottamatta oikeusjärjestyksen perusteisiin pohjautuvia perusteita – kuten riidanalaisen päätöksen perustelujen puuttuminen –, jotka unionin yleisen tuomioistuimen ja unionin tuomioistuimen on tutkittava viran puolesta, kantajan on esitettävä kyseistä päätöstä koskevat kanneperusteet ja todisteet niiden tueksi.
- 132 Tämä menettelyä koskeva edellytys ei ole ristiriidassa sen säännön kanssa, jonka mukaan silloin, kun kysymys on kilpailusääntöjen rikkomista koskevasta oikeudenkäynnistä, komission on esitettävä selvitys niistä rikkomisista, jotka se on katsonut tapahtuneeksi, ja oikeudellisesti riittävä näyttö kilpailusääntöjen rikkomisen tunnusmerkit täyttävistä tosiseikoista. Kantajan puolestaan on oikeudenkäynneissä yksilöitävä ne riidanalaisen päätöksen osat, jotka se riitauttaa, muotoiltava tätä koskevat väitteet ja esitettävä todisteet, joita voidaan pitää painavina osoituksina siitä, että sen väitteet ovat perusteltuja.
- 133 Perussopimuksissa määrätty valvonta merkitsee siis sitä, että unionin yleinen tuomioistuin harjoittaa sekä oikeudellisiin seikkoihin että tosiseikkoihin kohdistuvaa valvontaa ja että sillä on toimivalta arvioida todisteita, kumota riidanalainen päätös tai muuttaa sakkojen määrää. SEUT 263 artiklassa määrätty laillisuusvalvonta, jota täydentää asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa säädetty sakon määrää koskeva täysi harkintavalta, ei siis ole ristiriidassa perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistetun tehokkaan oikeussuojan periaatteen kanssa.
- 134 Tästä seuraa, että kuudes valitusperuste on perusteeton siltä osin kuin se koskee tuomioistuinvalvontaa koskevia sääntöjä suhteessa tehokkaan oikeussuojan periaatteeseen.

- 135 Siltä osin kuin nyt käsiteltävä valitusperuste koskee sitä tapaa, jolla unionin yleinen tuomioistuin harjoitti riidanalaiseen päätökseen kohdistunutta valvontaansa toisen, neljännen ja viidennen kanneperusteen yhteydessä, tämä valitusperuste samastuu toiseen, kolmanteen ja neljänteen valitusperusteeseen, jotka unionin tuomioistuin on jo tutkinut.
- 136 Tästä on todettava, että vaikka unionin yleinen tuomioistuin viittasi useaan otteeseen – muun muassa valituksenalaisen tuomion 52–54, 99, 114, 136 ja 150 kohdassa – komission ”harkintavaltaan”, ”huomattavaan harkintavaltaan” tai ”laajaan harkintavaltaan”, tällaiset maininnat eivät estäneet sitä harjoittamasta velvollisuutensa mukaisesti täysimääräistä ja kokonaisvaltaista valvontaa sekä oikeuskysymysten että tosiseikkoja koskevien kysymysten osalta.
- 137 Kaikesta edellä todetusta seuraa, ettei kuudes valitusperuste ole perusteltu.
- 138 Täten ainuttakaan valitusperustetta, johon KME-konserni on vedonnut, ei voida hyväksyä, ja valitus on näin ollen hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

- 139 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota sovelletaan saman työjärjestyksen 118 artiklan nojalla valitusmenettelyyn, asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista ja koska KME-konserni on hävinnyt asian, KME-konserni on veloitettava korvaamaan tässä oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) KME Germany AG, KME France SAS ja KME Italy SpA veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset